

Respons

Afghanistan: Navn- og navnetradisjoner

- Personlig navn
- Kallenavn, tiltaleformer, religiøse og yrkesmessige titler
- Bruk av etternavn
- Endring av navn

Innledning

Få skriftlige kilder beskriver afghanske navnetradisjoner. Navn og navnetradisjoner var derfor et av temaene som ble drøftet med lokale, afghanske kilder på en informasjons-innhentingsreise til Kabul høsten 2015. Det følgende er i all hovedsak basert på informasjon som fremkom i samtalene.

Personlig navn

Et afghansk barns navn blir aldri bestemt før fødselen (samtale med lokal kilde, september 2015). Få dager etter fødselen velger foreldrene et passende navn til barnet. Ifølge den afghanske sosialantropologen Hafizullah Emadi er det normalt faren som bestemmer gutters navn, mens moren velger navn for døtrene. En del familier ber religiøse autoriteter om å gi deres sønner navn. Det forekommer at familien benytter pseudonym den første tiden av barnets liv, for at ikke onde ånder skal ta bolig i babyen eller at den skal bli tatt fra familien (Emadi 2005, s. 177). Det er ikke tradisjon for oppkalling etter familiemedlemmer eller slektninger.

Mannsnavn

De fleste afghanske menn har dobbelt fornavn; et personlig egennavn og et religiøst navn. En lokal kilde (september 2015) omtalte ikke det religiøse navnet som egennavn, men som henholdsvis prefiks eller suffiks til det personlige egennavnet. Mange benytter ikke det religiøse navnet til daglig og i den forstand er det underordnet.

Det religiøse fornavnet kan angi religiøs tilhørighet, dvs. om personen er sunni eller shia. Dersom familien har mer enn tre sønner, er det en uttalt forventning om at en av sønnene gis navnet Muhammad. Navnet står i en særstilling og er svært utbredt som et prefiks/suffiks, særlig blant sunnimuslimer. I tillegg til Muhammad, vil navn som Ahmad, Omar og Usman indikere at vedkommende er sunni. Ali, Hussein, Abbas og Hassan er typiske navn for shiaer (samtale med lokal kilde, september 2015). Det finnes også en rekke religiøse navn som i seg selv ikke sier noe om religiøs tilhørighet.

Det personlige egennavnet anses å være personens navn og benyttes i dagligtalen; i familien, blant kolleger og i lokalsamfunn. En person som heter Muhammad Saber vil normalt omtales som Saber i familien og lokalsamfunnet, samtidig som det også forekommer at begge navnene benyttes. Unntaksvis har menn kun ett fornavn. Påvirkningen av arabiske navn er sterk (Home Office 2006), ofte med lokal uttale.

Kvinnenavn

Hovedregelen er at kvinner ikke har et religiøst fornavn. De har kun et fornavn, det personlige egennavnet. Det kan forekomme at kvinner har et dobbelt fornavn/egennavn, men det foreligger ingen informasjon om hvor utbredt dette er.

Afghansk tradisjon tilsier at kvinners navn ikke må nevnes av menn utenfor familien. Dette dreier seg om ære, og kvinners navn anses å tilhøre privatsfæren. Denne forståelsen er utbredt på landsbygda, men forekommer også i byene. Reporter Nasima Hamdard i Institute for War & Peace Reporting hevder at det også innad i familien forekommer at menn unngår å bruke sin kones egennavn og heller omtaler henne som mor til mine barn, datter av min onkel på fars side,¹ eller lignende. I konservative familier oppgis ikke kvinners navn i møte med helsepersonell og heller ikke når det skal skrives ut resept til henne (Hamdard 2011). Det forekommer at pashtunske kvinner bytter egennavn ved inngåelse av ekteskap, dette som en symbolsk markering av overgangen til et nytt liv.

Kallenavn og tiltaleformer

Bruk av navn, kallenavn og tiltaleform er kontekstuell og avhengig av relasjonen mellom personene. Det kan reflektere hvilken posisjon aktørene har til hverandre i en sosial struktur hvor alder utgjør en viktig faktor. Det kan også henviser til opphav, enten biologisk som far og farfar eller mannlige stamfar. En person kan ha ulike kallenavn i ulike sammenhenger. Barn kjenner ikke nødvendigvis det personlige navnet til sine foreldre, søsken eller nære slektninger. Også voksne kan ha et lite bevisst forhold til slektingers personlige navn, men kjenner vedkommende ved kallenavn eller med angivelse av slektskap.

Bruk av personlig navn alene kan oppfattes uhøflig. Vanlig tiltaleform er personlig navn kombinert med angivelse av slektskap. Eksempelvis benyttes relasjonsbetegnelsen *Kaka*, onkel på farssiden, sammen med det personlige navnet; *Kaka Omar*. *Mama* er onkel på morssiden. Barns navn blir ofte forkortet og tillagt en *o*, eksempelvis blir Najmudin kalt *Najo*. Kortformen benyttes av kamerater eller eldre som forholder seg til yngre barn (samtale med afghansk borger bosatt i Norge, oktober 2011).

---

¹ En lokal kilde (september 2015) opplyste at fetter/kusiner som gifter seg benytter slektskapsrelasjonen når de tiltaler hverandre; eksempelvis datter av min tante på farssiden eller sønn av min onkel på mors side.

Betegnelsen *Jan* brukes mellom personer som kjenner hverandre og indikerer en viss form for nærhet. Det kan brukes både overfor kvinner og menn. Kvinner kalles *Bibi*, det er ikke et navn, men et uttrykk for respekt. Landinfos lokale kilde (september 2015) mente at det kan oversettes med frøken (miss).

Religiøse og yrkesmessige betegnelser

Religiøse, yrkesmessige eller andre titler blir ofte nevnt i forbindelse med det personlige navnet, og kan forveksles med dette. Titler benyttes for å vise respekt, eksempelvis yrkestitler som doktor og ingeniør, eller militære titler som major eller general. Betegnelsene kan også beskrive egenskaper ved personen, eksempelvis har en *Hajj* gjennomført pilegrimsreise til Mekka, *Mullah* og *Akhund* er religiøst skriftlærde, *Qari* er en som resiterer koranen, *Malik* er landsbyleder, *Agha* kan oversettes med herr, osv. Tittelen benyttes sammen med personens personlige navn, eksempelvis Mullah Omar.

Bruk av etternavn

Det ikke tradisjon for bruk av etternavn i Afghanistan. Urbane middelklassefamilier er mer tilbøyelig til å benytte etternavn enn andre grupper. Normalt er det i møte med andre lands forvaltning eller ved reise utenlands at det er aktuelt for en afghaner å ta etternavn. Personer som søker om pass, må oppgi etternavn.

Etternavnet blir sjelden eller aldri brukt i en afghansk kontekst, verken i sosiale sammenhenger eller i møte med myndighetene (samtale med lokal kilde, september 2015). En person blir vanligvis relatert til andre eldre familiemedlemmer, eksempelvis Ali, sønn (son of) av Hassan, sønnesønn til Gholam. Individet gis en plass innen et familienettverk, et lokalsamfunn, en klan og/eller stamme. Slik blir individet plassert inn i nettverk som angir hvilken storfamilie, lokalsamfunn eller stamme vedkommende er en del av. Dette er informasjon som er av stor betydning i et kollektivistisk samfunn som det afghanske.

I det afghanske ID-dokumentet tazkera oppgis ikke etternavn.² Landinfos lokale kilde (september 2015) ba om å få registrert etternavnet i sin tazkera, men ble nektet av utstedende myndighet, Population Registration Department (PRD) i innenriksministeriet (MoI). I en autorisert engelsk oversettelse av tazkera fremkommer etternavn (Landinfo 2016, s. 9). Heller ikke andre dokumenter, som eksempelvis vitnemål fra høyskoler eller universitet, har opplysninger om etternavn.

Hvordan velge etternavn?

Det foreligger ikke lovverk eller andre føringer som regulerer valg av etternavn. Det er et individuelt valg og medlemmer av samme storfamilie kan ha ulike etternavn. En lokalt ansatt i en internasjonal organisasjon (september 2015) nevnte et eksempel hvor fire brødre hadde fire ulike etternavn. Det illustrerer at etternavn ikke er en viktig identitetsbærer for familien eller symbol på familiens enhet. Det er ingen automatikk i at barn har samme etternavn som

---

² Det foreligger konkrete planer om utstedelse av digitale tazkeraer, såkalte e-tazkera. Prosjektet, som opprinnelig hadde oppstart 19. august 2015, er utsatt. E-tazkeraen inneholder opplysninger om etternavn.

sin far eller at en hustru har samme etternavn som sin ektefelle. Ifølge kilden finnes ikke doble etternavn.

Pashtunere

Den pashtunske befolkningen utgjør et av verdens største stammesamfunn. Pashtunere har sterk tilknytning til sin stamme og vil med stor grad av sannsynlighet velge etternavn som signaliserer stammetilhørighet. Landinfos kilde anslo at om lag nitti prosent av pashtunerne velger stamme, klan eller undergruppe av en stamme som etternavn. Dette gjøres ved at det settes en *i*, *y* eller *zai* i etterkant av stammenavnet, eksempelvis får en person fra Naserstammen etternavnet Nasery. Andre vanlige etternavn med utgangspunkt i stammenavnet er Ahmadzai, Yusufzai, Ghilzai osv.. Landets president Ashraf Ghani benyttet tidligere etternavnet Ahmadzai, men har nå bedt om at dette ikke brukes slik at han ikke assosieres med en spesifikk stamme (samtale med lokal kilde, september 2015). Også pashtunske kvinner velger normalt stammenavnet som sitt etternavn.

Selv om det er rom for å velge et annet etternavn enn stammen, vil de fleste pashtunere vegre seg mot å gjøre det av hensyn til de sosiale konsekvensene et slikt valg kan ha. Valget kan oppfattes som om vedkommende tar avstand fra stammen, og det kan undergrave individets og storfamiliens sosiale posisjon. Landinfos kilde mente at pashtunere som velger et annet etternavn enn stammen, antagelig er fra etnisk sammensatte familier (samtale med lokal kilde, september 2015).

Enkelte pashtunere velger etternavn som ikke signaliserer stammetilhørighet, uten å konsultere familien. Landinfo møtte en lokalt ansatt i en internasjonal organisasjon. Personen, som er pashtuner, hadde valgt etternavnet Ahmadi fordi han liker navnet. Faren heter ikke Ahmad og navnet er ikke relatert til hans stammetilknytning. Han opplyste at valget av etternavn ikke var avklart med faren og hevdet at de fleste av hans afghanske kolleger fritt hadde valgt sine etternavn, og at det viktigste kriterium er hvilket navn den enkelte liker. Kilden mente at det gradvis vil bli større bevissthet rundt valg av etternavn (samtale i Kabul, september 2015).

Andre etniske grupper

Andre etniske grupper tar ofte fars navn som etternavn. Sønn av Gholam velger Gholami som etternavn, mens sønnen til Ibrahim tar etternavnet Ibrahim. Også ugifte kvinner tar sin fars navn til etternavn. Når hun gifter seg, skifter hun ofte etternavn og bruker ektefellens navn som etternavn eller benytter samme etternavn som ektefellen. Å endre etternavn er et symbolsk uttrykk for at kvinnen endrer familietilknytning; ekteskapsinngåelse innebærer at hun trer ut av sin egen, biologiske familie og blir del av ektefellens familie.

Det er utbredt å bruke stedsnavn som etternavn, og normalt vil det da være et sted som storfamilien har tilknytning til; der slekten kommer fra eller der de bor. Det kan dreie seg om en landsby, et distrikt, provins, område, eller en av de store byene. Eksempelvis bruker landets flyktningsminister Balkhi som etternavn, og det er dermed grunn til å tro at han har tilknytning til provinsen Balkh. Andre benytter etternavn som Kabuli eller Jaghuri (samtale med lokal kilde, september 2015).

Ved bruk av stedsnavn, geografisk område eller fars navn, settes ofte markøren *i* til slutt. Ved bruk av stedsnavn er det forskjell mellom de etniske gruppene. Pashtunere legger til *wal*, mens de øvrige gruppene legger til *i*; for en pashtuner fra Paghman blir navnet Paghmanwali, men for en person fra den dari-talende delen av befolkningen blir etternavnet Paghmani (samtale med afghansk borger bosatt i Norge, oktober 2011).

Religiøse grupper

Enkelte grupper i Afghanistan har en opphøyet religiøs status; sadater og sayyeder har en påstått direkte nedstamming fra Mohammed. De nyter stor respekt i alle lag av befolkningen. De kan være både sunni og shia (Landinfo 2015). Disse gruppene bruker sin religiøse tilknytning aktivt både som prefiks/suffiks og etternavn. Fornavnet kan lyde Sadat Hussein, navnet forteller da at dette dreier seg om en person som er sadat. Det samme er tilfelle dersom det benyttes som etternavn, eksempelvis Ali Hussein Sadat, i dette tilfellet vil Sadat være etternavnet. Sadat og sayyed omskriver ikke navnet ved at det settes en stavelse til slutt.

Endring av navn

Det er forskjell på fornavn og etternavn, kvinner og menn når det gjelder navnebytte.

Personlig navn

Det personlige navnet er tett knyttet til personens identitet og er derfor vanskelig å bytte. Et navnebytte innebærer en omstendelig prosess. Ifølge Landinfos lokale kilde (september 2015) kan en grunn til at enkelte ønsker å skifte navn være at de, etter å ha gått på skole, forstår at navnet har «bad meaning».

Personer som har fått utstedt det afghanske ID-dokumentet tazkera, må henvende seg til PRD med vitner, slik at navnebyttet registreres i registreringsbøkene hvor data om utstedte tazkeraer nedtegnes. Det er i tillegg krav om å offentliggjøre navnebytte i en avis, som regel en lokalavis. Landinfos lokale kilde (september 2015) forklarte at dersom hans sønn skulle endre navn, ville storfamilien invitere hele lokalsamfunnet, servere et måltid og komme med kunngjøringen om navnebytte. Dette er den tradisjonelle framgangsmåten, og kilden antok at de fleste velger å kunngjøre endring av navn på tilsvarende måte.

Pashtunske kvinner som inngår ekteskap, gis ofte nytt personlig navn for å markere overgangen til en ny familie.

Etternavn

Så lenge etternavn ikke er registrert i et pass eller i en oversatt tazkera, er det ingen begrensninger i muligheten til å velge etternavn. En lokalt ansatt på en vestlig ambassade skrev i e-post til Landinfo at valg og bytte av etternavn anses å være en del av deres «personal liberty». Kilden kjenner til personer som har endret etternavn flere ganger (e-post 20. oktober 2015).

Hvis personen som endrer etternavn har fått utstedt pass eller andre dokumenter som oppgir etternavn, må vedkommende henvende seg til passkontoret eller kontoret som utstedte dokumentet og melde fra om endringer, eventuelt få utstedt nytt dokument eller pass med riktig navn. Landinfos kilde antar at det er få som tar seg bryet med å endre etternavn.

Respons Afghanistan: Navn- og navnetradisjoner

Endring av etternavn innebærer byråkrati, økonomiske kostnader, og etternavn har liten betydning i det afghanske samfunnet (e-post 20. oktober 2015).

En kvinne som inngår ekteskap, tar ofte ektefellens etternavn (møte i Kabul, september 2015). Det forekommer at gifte kvinner har to etternavn; hun beholder sitt opprinnelige etternavn i tillegg til at hun også bruker ektefellens etternavn. Dette er i all hovedsak et byfenomen og avgrenset til høyere sosiale lag av befolkningen.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Emadi, H. (2005). *Culture and Customs of Afghanistan*. Westport: Greenwood Press.
- Hamdard, N. (2011, 2. november). *Naming and Shaming in Afghanistan*. London: Institute for War & Peace Reporting. Tilgjengelig fra <https://iwpr.net/global-voices/naming-and-shaming-afghanistan> [lastet ned 10. mars 2016]
- Landinfo (2016, 1. mars). *Tazkera, pass og andre ID-dokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3324/1/3324_1.pdf [lastet ned 10. mars 2016]
- Landinfo (2015, 4. september). *Sadat/sayyed*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/3216/1/3216_1.pdf [lastet ned 16. november 2015]
- Megerdooimian, K. (2009, november). *The Structure of Afghans Names*. Massachusetts: The Mitre Corporation. Tilgjengelig fra http://www.zoorna.org/papers/AfghanNames-MP090315-Released_10-4604.pdf [lastet ned 11. november 2015]
- UK Home Office (2006, mars). *A Guide to Names and Naming Practices*. London: UK Home Office. Tilgjengelig fra http://www.fbiic.gov/public/2008/nov/Naming_practice_guide_UK_2006.pdf [lastet ned 10. mars 2016]

Muntlige kilder

- Afghansk borger bosatt i Norge, møte oktober 2011.
- Lokalt ansatt i internasjonal organisasjon i Kabul, møte 15. september 2015.
- Lokalt ansatt på vestlig ambassade i Kabul, e-post 20. oktober 2015.

Respons Afghanistan: Navn- og navnetradisjoner

- Lokal kilde i Kabul, møte 13. september 2015.

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.